

Aanbiddingsleider als leraar?

Een aanbiddingsleider is in zekere zin óók een leraar, al is hij of zij niet automatisch een leraar in de formele betekenis van dat woord. Maar zodra een aanbiddingsleider de gemeente helpt om God (beter) te begrijpen, het geloof te verwoorden of een bepaalde kijk op God over te nemen, oefent hij of zij ook een vorm van onderwijs uit. Dat geldt zelfs wanneer de leider uitsluitend liederen aankondigt en geen preek(je) tussendoor houdt.

Vooraf in evangelische, pinkster en andere charismatische gemeenten is dit een belangrijk onderwerp. Aanbidding wordt soms beschouwd als een muzikaal onderdeel van de samenkomst, terwijl de liederen, gebeden, gesproken woorden en geestelijke aanwijzingen van een aanbiddingsleider op termijn wel degelijk kunnen beïnvloeden wat mensen geloven.

1. Wat zegt de Bijbel over onderwijs door middel van aanbidding?

Er zijn verschillende Bijbelteksten die licht werpen op de verhouding tussen aanbidding en onderwijs.

Kolossenzen 3:16 "Laat Christus' woorden in al hun rijkdom in u wonen; onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid, zing voor God met heel uw hart psalmen, hymnen en liederen die de Geest u vol genade ingeeft."NBV21

Liederen onderwijzen en vermanen

Paulus schrijft dat het woord van Christus rijkelijk in de gelovigen moet wonen en dat zij elkaar moeten onderwijzen en terechtwijzen met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen.

Dit is wellicht de duidelijkste tekst voor onze vraag. Liederen zijn niet alleen bedoeld om gevoelens uit te drukken of God te loven. Ze kunnen ook dienen om de gemeente te onderwijzen in de waarheid van het evangelie.

Efeziërs 5:18-20 "Bedrink u niet, want dat leidt tot uitpattingen, maar laat de Geest u vervullen en zing met elkaar psalmen, hymnen en liederen die de Geest u ingeeft. Zing en jubel met heel uw hart voor de Heer en dank God, die uw Vader is, altijd voor alles in de naam van onze Heer Jezus Christus." NBV21

Zingen als geestelijke vorming

Paulus verbindt het vervuld worden met de Geest met het spreken tot elkaar in psalmen, lofzangen en geestelijke liederen.

Gemeentezang heeft dus niet alleen een verticale dimensie — God loven — maar ook een horizontale dimensie: gelovigen spreken elkaar aan en bouwen elkaar op.

1 Korintiërs 14:26 "Broeders en zusters, wat betekent dit voor uw samenkomsten? Wanneer u samenkomt draagt iedereen wel iets bij: een lied, een vorm van onderricht, een openbaring, een uiting in klanktaal of de uitleg daarvan. Laat alles tot opbouw van de gemeente zijn." NBV21

Alles moet tot opbouw dienen

Paulus schrijft over de samenkomst van de gemeente en stelt als uitgangspunt dat alles moet gebeuren tot opbouw.

Muziek, profetie, onderwijs en andere bijdragen aan de samenkomst zijn niet bedoeld om uitsluitend indruk te maken of emoties op te wekken. Ze moeten de gemeente opbouwen.

De conclusie is denk ik dat muziek in de Bijbel niet losstaat van geloofsinhoud. De woorden die een gemeente (herhaaldelijk) zingt, vormen mede haar theologie.

2. In welke opzichten is een aanbiddingsleider een leraar?

Je zou hier vier niveaus kunnen onderscheiden.

1. Door de liedkeuze

Een aanbiddingsleider kiest mede welke geloofsinhoud de gemeente zingt. Liederen over Gods heiligheid, Jezus' verzoeningswerk, de Heilige Geest, genezing of persoonlijke overwinning dragen elk een bepaalde theologische boodschap uit.

De keuze van liederen is daarom denk ik nooit helemaal theologisch neutraal.

2. Door gesproken woorden

Wanneer de aanbiddingsleider tussen liederen door zegt: "God wil je vanavond genezen", "De Heilige Geest wil nu iets nieuws doen" of "Spreek je genezing uit over je leven", doet hij of zij meer dan een overgang tussen liederen verzorgen.

Zulke uitspraken kunnen theologische claims bevatten en zouden kunnen functioneren als een korte prediking.

3. Door geestelijke leiding

De aanbiddingsleider bepaalt mede hoe de gemeente de samenkomst beleeft en interpreteert.

Wordt stilte uitgelegd als wachten op God? Wordt een sterke emotie gezien als bewijs van de aanwezigheid van de Geest? Wordt herhaling gepresenteerd als een manier om Gods aanwezigheid te activeren?

Zodra dergelijke interpretaties eraan worden gegeven, wordt de gemeente ook weer in zekere zin geestelijk onderwezen.

4. Door expliciete Bijbeluitleg

Sommige aanbiddingsleiders leggen Bijbelteksten uit, doen uitspraken over Gods wil, spreken profetische woorden uit of geven onderwijs over de Heilige Geest en geestelijke gaven.

Op dat moment is er weinig verschil meer met andere vormen van mondeling onderwijs. De inhoud zou dan ook aan dezelfde Bijbelse toetsing worden onderworpen.

3. Betekent dit dat iedere aanbiddingsleider de gave van leraar heeft?

Nee. Hier kunnen we denk ik een belangrijk onderscheid maken.

In het Nieuwe Testament is er een verschil tussen iemand die door zijn of haar activiteiten onderwijs geeft en iemand die als leraar is toegerust of aangesteld.

- *Onderwijzende invloed: iedere aanbiddingsleider heeft die in zekere mate, omdat liederen en gesproken woorden de gemeente vormen.*
- *De bediening van leraar: dit duidt op een meer herkenbare geestelijke taak of gave, zoals we die bijvoorbeeld tegenkomen in Efeziërs 4:11 en 1 Korintiërs 12:28-29.*
- *De verantwoordelijkheid om zorgvuldig te onderwijzen: iemand hoeft geen leraar als bediening te hebben om verantwoordelijk te zijn voor de waarheid van wat hij of zij zegt.*

Jakobus 3:1 "Broeders en zusters, u moet niet allemaal leraar willen zijn. U weet dat ons leraren een strenger oordeel te wachten staat." NBV 21

Dit vers waarschuwt ons dat niet velen leraar moeten willen worden, omdat leraren strenger beoordeeld zullen worden. Die tekst gaat niet rechtstreeks over aanbiddingsleiders, maar het onderliggende principe is relevant: wie anderen in hun geloof beïnvloedt door uitspraken over God en de Bijbel, draagt verantwoordelijkheid voor die invloed.

Een aanbiddingsleider hoeft mijn inziens dus niet de bediening van leraar te hebben om wel degelijk onderwijs te geven.

4. Wat betekent dit voor moderne aanbiddingsmuziek?

Hier ligt naar mijn idee ook een belangrijk aandachtspunt, vooral bij liederen en aanbiddingspraktijken waarin de nadruk te sterk ligt op de ervaring van Gods aanwezigheid.

Denk bijvoorbeeld aan liederen met teksten als:

- "Kom, Heilige Geest, kom."
- "Val op ons neer."
- "Ontsteek in ons een vuur."
- "Laat ons Uw heerlijkheid zien."

Dergelijke teksten zijn niet automatisch on-Bijbels. Ze kunnen uitdrukking geven aan een oprecht verlangen naar Gods werk. Maar ze roepen wel vragen op die een aanbiddingsleider zorgvuldig zou moeten overwegen.

Vraag	Waarom dit belangrijk is
Wat leert het lied over God?	Het lied kan een bepaald godsbeeld overbrengen.
Wat leert het over de Heilige Geest?	De formulering kan Bijbels zijn, maar kan ook impliciet suggereren dat de Geest nog niet aanwezig is of door onze handelingen geactiveerd moet worden.
Welke rol krijgt de gelovige?	Wordt geloof voorgesteld als vertrouwen op God, of als een techniek om een bepaalde geestelijke ervaring te bereiken?
Welke betekenis krijgt emotie?	Wordt emotie gezien als een mogelijke reactie op aanbidding, of als bewijs dat God aanwezig is en handelt?
Welke verwachtingen worden gewekt?	Wordt een bepaalde ervaring beloofd die de Bijbel niet aan iedere gelovige garandeert?

Dit zijn niet alleen vragen voor theologen, oudsten of voorgangers. Ze behoren ook tot de verantwoordelijkheid van een aanbiddingsleider.

Een lied kan theologisch onzorgvuldig zijn zonder dat de schrijver of de leider verkeerde bedoelingen heeft. Juist daarom is Bijbelse toetsing noodzakelijk.

5. Hoe verhoudt dit zich tot de verantwoordelijkheid van de oudsten/voorganger?

De oudsten/voorgangers kunnen niet eenvoudig zeggen dat de aanbiddingsleider alleen voor de muziek verantwoordelijk is wanneer deze ondertussen theologische uitspraken doet en geestelijke verwachtingen bij de gemeente creëert.

Tegelijkertijd moet de verantwoordelijkheid niet uitsluitend bij de aanbiddingsleider worden gelegd. De voorganger en de oudsten dragen verantwoordelijkheid voor de leer en de geestelijke vorming van de gemeente.

Een gezonde taakverdeling zou er ongeveer zo uit kunnen zien:

- *De aanbiddingsleider: kiest liederen zorgvuldig, spreekt verantwoord en leidt de gemeente zonder ongefundeerde geestelijke claims.*
- *De voorganger en oudsten: bewaken de leer, begeleiden de aanbiddingsbediening en zorgen voor passende toerusting.*
- *De gemeente: toetst wat wordt gezegd en gezongen aan de Schrift, in plaats van uitspraken uitsluitend te accepteren vanwege de positie of uitstraling van de leider.*

Dat sluit aan bij het Bijbelse principe dat geestelijke uitingen getoetst moeten worden (1 Tessalonicenzen 5:19-22; 1 Korintiërs 14:29).

6. Mijn voorzichtige conclusie

Ik zou het als volgt willen formuleren:

Een aanbiddingsleider is niet automatisch een leraar in de zin van een specifieke geestelijke bediening, maar is wel degelijk iemand die de gemeente mede onderwijst. Door liedkeuze, tekstinhoud, gesproken woorden en de interpretatie van geestelijke ervaringen draagt een aanbiddingsleider bij aan de theologische vorming van de gemeente. Daarom is niet alleen muzikale kwaliteit van belang, maar ook Bijbelkennis, theologische zorgvuldigheid en geestelijk onderscheidingsvermogen een must.

Dat maakt aanbidding niet minder belangrijk of minder vrij. Het betekent juist dat aanbidding méér is dan muziek maken of een bepaalde sfeer creëren. Het is een onderdeel van het leven en de vorming van de gemeente, waarin waarheid en aanbidding onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn.